

Orosháza Város Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2026. (V. 26.) önkormányzati rendelete

a helyi jelentőségű védett természeti területek és természeti emlékek védelméről

[1] A rendelet célja a helyi jelentőségű természeti emlékek védelmének és megőrzésének biztosítása.

[2] Orosháza Város Önkormányzat Képviselő-testülete a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdésének b) pontjában és a 36. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 62. § (2) bekezdésében és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 25. §-ában biztosított véleményezési jogkörében eljáró területileg illetékes környezetvédelmi igazgatási szerv véleményének kikérésével a következőket rendeli el:

I. Fejezet
Általános rendelkezések

1. §

(1) A védelem célja:

- a) a helyi jelentőségű védett természeti területek és természeti emlékek károsodásának megelőzése, elhárítása, az eddig bekövetkezett károsodás csökkentése, megszüntetése,
- b) Orosháza város környezetkultúrájának fejlődése szempontjából védelemre érdemes helyi jelentőségű természeti területek és természeti emlékek felkutatásáról, megőrzéséről, fenntartásáról, károsodásuk elhárításáról, valamint helyreállításáról való gondoskodás, továbbá az, hogy a természetvédelem érdekei a településfejlesztés során fokozottan érvényesüljenek, oktatás, ismeretterjesztés, tájékoztatás útján ismertté váljanak a védendő értékek,

(2) Az 1. mellékletben található faegyedek és fasorok védetté nyilvánításának természetvédelmi célja az ott felsorolt értékes fák és azok élőhelyének megőrzése.

2. §

(1) A helyi védelem tárgyát képezik mindazok a település területén lévő, országos védettség alatt nem álló, de ritkaságuk, különlegességük, esztétikai, tudományos vagy helytörténeti jelentőségük miatt fontos természeti területek és természeti emlékek, melyeket a képviselő-testület védelem alatt állónak minősít.

(2) A képviselő-testület védetté nyilvánítja és e rendelet 1. mellékletében határozza meg a helyi védettség alá tartozó természeti területeket és természeti emlékeket. Az 1. melléklet tartalmazza ezek egyenkénti felsorolását, azok rövid leírását (becsült korát, élőhelyét, GPS koordinátáit, a faj magyar és latin elnevezését).

(3) Az 1. mellékletben található védett helyi természeti területek természetvédelmi kezelési tervét a 2. melléklet tartalmazza.

II. Fejezet
A védetté nyilvánítás, illetve annak megszüntetése

3. §

(1) A védetté nyilvánításra, illetve annak megszüntetésére vonatkozó eljárás hivatalból vagy állampolgári jogon illetékmentesen előterjesztett javaslat alapján indulhat. Az erre irányuló javaslatot a Polgármesteri Hivatalhoz kell benyújtani.

(2) A javaslatnak tartalmaznia kell:

- a)* a helyi természeti terület, természeti emlék leírását, megnevezését,
- b)* a pontos hely megjelölését (utca, házszám, helyrajzi szám, GPS koordináta),
- c)* helyszínrajzot vagy fényképfelvételt,
- d)* a kezdeményezés indoklását.

(3) A védettség megszüntetésére kizárólag olyan esetben kerülhet sor, ha a védetté nyilvánítás indokai már nem állnak fenn.

(4) A helyi védettség alá helyezés, illetve annak megszüntetése iránti eljárás megindításáról értesíteni kell a javaslattal érintett ingatlan tulajdonosát, illetve annak képviselőjét, a tulajdonosi jogok gyakorlóját, az ingatlan használóját (a továbbiakban: tulajdonos) és a javaslattevőt.

4. §

(1) A helyi védelem tárgyában született határozatot a helyben szokásos módon közzé kell tenni, illetve annak megszüntetése tényét az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetni.

(2) A helyi védettség kimondásáról, megszüntetéséről értesíteni kell:

- a)* a természeti érték vagy az érintett ingatlan tulajdonosát,
- b)* az érintett területek, utak, közművek fenntartóit,
- c)* a körzeti földhivatalt,
- d)* az építésügyi hatóságot,
- e)* az érintett területen működő nemzeti park igazgatóságot.

III. Fejezet
A helyi jelentőségű védett természeti területek nyilvántartása

5. §

(1) A helyi jelentőségű védett természeti területekről és természeti emlékekről a jegyző nyilvántartást vezet.

(2) A nyilvántartás nyilvános, abba bárki betekinthes.

(3) Minden természetes és jogi személy kötelessége Orosháza város helyi jelentőségű védett természeti területeinek és természeti emlékeinek védelme. Ennek érdekében kötelesek közreműködni a vészhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, azok következményeinek megszüntetésében és a károsodás előtti állapot helyreállításában.

(4) Védett növények, fák kivágásához hozzájárulás csak a fák biológiai pusztulása esetén vagy például növény-egészségügyi okból adható ki, valamint akkor, ha azok állapota a környezetre káros hatással járó veszélyt jelent.

(5) A képviselő-testület megvonja a védettséget, ha az már nem szolgálja a természeti területtel és természeti emlékekkel kapcsolatos, e rendelet 2. §-ában meghatározott célt.

IV. Fejezet *A helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartása*

6. §

(1) Helyi védett természeti területeken gondoskodni kell a vadon élő szervezetek, életközösségek, a biológiai sokféleség fennmaradásához szükséges természeti feltételek (többek között a talajviszonyok, vízháztartás) megőrzéséről.

(2) A védett természeti területek egészségi állapotának megőrzése érdekében különösen az alábbi munkálatokat kell elvégezni:

- a) a növényi és állati kártevők elleni megelőző védelem biztosítása (permetezés) azzal, hogy a kártevők elleni védekezés során a fizikai módszerek alkalmazása támogatandó a vegyszerek használatával szemben,
- b) a száraz ágrészek gondos, időbeni eltávolítása, a fasebkezelés.

(3) A védett fasorban lévő faegyed szükségessé vált kivágása után a pótlást a következő ültetési időszakban el kell végezni. A pótlásra kerülő egyed kizárólag a védett fasor fafájának megfelelő, lehetőség szerint megfelelő méretű fa lehet.

(4) Védett fasor védőövezetébe a fasor fajától eltérő fajú faegyedet ültetni nem lehet.

(5) A védett természeti terület egészségi állapotának megőrzése érdekében végzendő munkálatok elvégzése a 6. § (6) bekezdésében meghatározottak kötelessége.

(6) A védelem alá vont természeti területek megóvásáról, őrzéséről, fenntartásáról, helyreállításáról, fejlesztéséről az önkormányzat gondoskodik. E feladat ellátásával az önkormányzat tulajdonában álló területeken a terület mindenkorai kezelőjét, ennek hiányában a tényleges használóját, egyéb területeken a terület mindenkorai tulajdonosát is megbízhatja.

(7) A tulajdonos, vagyongekezelő, használó köteles kártérítés nélkül túrni a természetvédelmi hatóságnak a védett természeti emlék és a védett természeti terület oltalma érdekében végzett tevékenységet.

(8) A tulajdonos köteles túrni a védetté nyilvánítás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését. A bejegyzés esetleges elmaradása a védettség hatályát nem érinti.

V. Fejezet *Záró rendelkezések*

7. §

Hatályát veszti az Orosháza Város Önkormányzat Képviselő-testületének 11/2011. (V.30.) önkormányzati rendelete a helyi építészeti és természeti értékek védelméről szóló OROSHÁZA

8. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Orosháza, 2026. május 26.

(Raffai János)
polgármester

(Dr. Tatár Zoltán)
jegyző

Kihirdetve: 2026. május 26. napján.

(Dr. Tatár Zoltán)
jegyző

Helyi jelentőségű védett természeti emlékek és természeti területek

	Helyrajzi szám Orosháza	GPS koordináta	Cím	Faj/Fajta Latin név	Magyar név	Darabszám	Becsült kora (év)
1	177/7	46.557172 20.665066	Eötvös József tér közepe	<i>Sophora japonica</i>	Japán akác	1	55
2	7892	46.566002 20.529723	Lomb utca 3.	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	100
3	549/40	46.560581 20.668374	Kistemplom utca 1-3.	<i>Sophora japonica</i>	Japán akác	1	60
4	6425	46.568825 20.664122	Mikolay kert	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	130
5	570	46.563994 20.671803	Református templomkert, Kálvin tér 1.	<i>Populus nigra 'Italica'</i>	Jegenyenyár	1	40
6	951	46.560359 20.666872	Árpád kert	<i>Quercus robur 'Fastigiata'</i>	Piramistölgy	12	95
7	2969	46.557125 20.676666	Zöldfa utca 15. előtt	<i>Fraxinus excelsior</i>	Magas kőris	1	65
8	1186	46.555573 20.657667	Bajnok utca – Rákóczi út sarok Millenniumi domb	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	2	130
9	5021	46.578109 20.690597	Csorvási út 68. előtt	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	Hegyi mamutfenyő	1	80
10	472	46.558837 20.668973	Széchenyi tér	<i>Celtis occidentalis</i>	Nyugati ostorfa	32	55
11	958/34	46.559186 20.664304	Tas utca 18/A. mellett	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	100
12	1000/9	46.558225 20.662638	Huba utca 2-16. előtt	<i>Platanus hybrida</i>	Platán	24	65
13	034/2	46.597842 20.759820	Monori ugarok	<i>Pinus silvestris</i>	Erdei fenyő	4	50
14	034/2	46.597784 20.759895	Monori ugarok	<i>Tilia tomentosa</i>	Ezüst hárs	1	50
15	033	46.598149 20.760190	Monori ugarok	<i>Acer platanoides</i> <i>Acer pseudoplatanus</i>	Korai juhar Hegyi juhar	10	50
16	5092	46.582433 20.684281	Juhász Gyula utca 24. mellett	<i>Tilia cordata</i>	Kislevelű hárs	2	55

17	5092	46.582142 20.684561	Juhász Gyula utca 24. mellett	<i>Platanus hybrida</i>	Platán	1	55
18	1183	46.556088 20.658561	Kossuth Lajos intézményudvar	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	85
19	3620	46.558453 20.671698	Mikszáth Kálmán utca 2.	<i>Sophora japonica</i>	Japán akác	1	70
20	477	46.559248 20.670468	Győry Vilmos tér	<i>Sophora japonica 'Pendula'</i>	Szomorú japán akác	1	70
21	477	46.557926 20.669606	Önkormányzat mellett	<i>Platanus hybrida</i>	Platán	1	65
22	5/1	46.557782 20.668892	Széchenyi tér	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	65
23	3734	46.564725 20.674599	Zombai utca 48. előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	85
24	958/34	46.558298 20.667390	Rákóczi út 4-6 között	<i>Quercus robur 'Fastigiata'</i>	Piramistölgy	1	45
25	474	46.558233 20.668595	Széchenyi tér	<i>Quercus robur 'Fastigiata'</i>	Piramistölgy	1	45
26	474	46.558301 20.669058	Széchenyi tér	<i>Platanus hybrida</i>	Platán	1	50
27	115/17	46.556651 20.667381	Kazinczy tömbbelső	<i>Paulownia tomentosa</i>	Császárfa	2	35
28	94	46.557203 20.667471	Thököly utca	<i>Quercus petraea</i>	Kocsánytalan tölgy	1	55
29	1068	46.557709 20.657683	Bajnok utca 2-4 előtt	<i>Platanus hybrida fasor</i>	Platán	10	65
30	1067/29	46.560605 20.659463	Könd utca 80. mögött	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	80
31	950/2	46.559754 20.668187	Kossuth utca (PMK előtt)	<i>Quercus petraea</i>	Kocsánytalan tölgy	1	50
32	971	46.559863 20.665591	Előd utca 17. udvar	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	100
33	911	46.561698 20.665741	Töhötöm utca – Kossuth Lajos utca sarok	<i>Celtis occidentalis</i>	Nyugati ostorfa	3	55
34	950/2	46.562181 20.665685	Kossuth Lajos utca 32. előtt	<i>Quercus robur 'Fastigiata'</i>	Piramistölgy	1	55

3 5	950/2	46.563472 20.664480	Kossuth Lajos utca 48. előtt	<i>Acer campestre</i>	Mezei juhar	1	55
3 6	950/2	46.563679 20.664265	Kossuth Lajos utca 50. előtt	<i>Celtis occidentalis</i>	Nyugati ostorfa	1	55
3 7	815/1	46.567250 20.668774	Október 6 utca 8. előtt	<i>Fraxinus ornus 'Mecsek' fasor</i>	Gömbkőris	14	40
3 8	822	46.565594 20.665683	Állomás téri közpark (Vasút állomás előtti közpark)	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	2	85
3 9	7393	46.564601 20.658281	Iglói utca 7. udvar	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	120
4 0	7165	46.570076 20.654815	Szent István utca 59. előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	120
4 1	6162/2	46.581041 20.669334	Csizmadia Sándor utca 67.	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	120
4 2	6484	46.568990 20.663906	Uzsoki utcai óvoda udvar	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Vadgesztenye	2	65
4 3	6425	46.569097 20.663881	Uzsoki utcai óvoda előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	2	65
4 4	5092	46.582221 20.683786	Juhász Gyula utca	<i>Platanus hybrida</i>	Platán	7	55
4 5	5669	46.584474 20.670731	Róna utca 16. előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	120
4 6	3617	46.558831 20.674363	Dózsa György utca 14. előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	90
4 7	3855	46.564136 20.677816	Eszperantó utca – Székács József utca sarok	<i>Fraxinus excelsior</i>	Magas kőris	1	65
4 8	2401/1	46.551067 20.673295	Bajcsy- Zsilinszky utca – Árpád utca sarok	<i>Fraxinus ornus 'Mecsek' fasor</i>	Gömbkőris	9	50
4 9	2706	46.553482 20.678700	Katona utca – Kelet utca sarok	<i>Fraxinus excelsior</i>	Magas kőris	1	65
5 0	1911	46.548176 20.665223	Hold utca 34. előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	100
5 1	1911	46.548270 20.665484	Hold utca 38. előtt	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	1	100
5 2	0403/2	46.545970 20.638428	Vásárhelyi út 55-57.	<i>Fraxinus ornus 'Mecsek' fasor</i>	Gömbkőris	5	50

53	7843	46.569078 20.623290	Fasor utca (Gyopárosfürdő)	<i>Fraxinus ornus</i> 'Mecsek' fasor	Gömbkőris	19	45
54	7800, 7802	46.570908 20.625674	Gyopáros tópart	<i>Taxodium distichum</i>	Mocsárciprus	3	45
55	7814/1	46.569078 20.623290	Erdei Faház Camping (Gyopárosfürdő)	<i>Quercus robur</i> fasor	Kocsányos tölgy	9	100
56	7814/2	46.568378 20.624740	Hősi liget (Gyopárosfürdő)	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	8	100
57	7814/2	46.568275 20.624680	Hősi liget (Gyopárosfürdő)	<i>Sophora japonica</i> 'Pendula'	Szomorú japán akác	2	60
58	950/2	46.561614 20.666165	Kossuth utca 26-28. előtt	<i>Ginkgo biloba</i>	Páfrányfenyő	10	40
59	1000/8	46.559241 20.662465	Huba utca 24. előtt	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	Piramistölgy	1	55
60	958/34	46.558035 20.666609	Rákóczi út 2-4. előtt	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	Piramistölgy	2	55
61	115/17	46.556488 20.666403	Kazinczy utca 5. mögött	<i>Broussonetia papyrifera</i>	(Kínai) Papíreperfa	2	35
62	3624	46.560845 20.671951	Táncsics utca 10. előtt	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropurpurea'	Vérbükk	1	55
63	7829/1	46.568395 20.629298	Liget sori közpark	<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy	2	90
64	1067/29	46.560855 20.660655	Könd utca 80. előtt	<i>Platanus hybrida</i>	Platán	1	60

Helyi természetvédelmi terület

1. Terület neve: Mikolay kert

1.1. Elhelyezkedése: Orosháza, Mikolay kert, 6425 hrsz.

1.2. GPS koordináta (közép): 46.568428, 20.664423

1.3. Területe: 2.1748 ha

1.4. Tulajdonos: Orosháza Város Önkormányzata

1.5. Védettség indoka: a Mikolay kert jelentős helyi értéket képvisel, mint a város legnagyobb egységes parkja tájképi és rekreációs szempontból is kiemelkedő, számos idős fa található itt. Zoológiai szempontból fontos denevér, madár, ízeltlábú, és kétlábú élőhely.

1.6. Természetvédelmi célja: az értékes fa- és lágyszárú állomány, valamint a kertre jellemző tájképi értékek és a gazdag állatvilág megóvása, fejlesztése, a park területi épségének fenntartása.

1.7. Természetvédelmi stratégia: a kiirtott cserjeállomány újratelepítésével, a faállomány növelésével, és az itt élő fák és lágyszárúak védelmével, az élővilág megóvása mellett, a park rekreációs funkciójának bővítése.

2. Terület neve: Gyurgyalag és partifecske fészkelőhelyek

2.1. Elhelyezkedése: Orosháza, 7505/4 hrsz. ingatlan "n" és "p" és alrészletéből összesen 8058 m², valamint a "h" és "j" alrészletéből összesen 4179 m² művelési ágból kivett, töltés és gyeppel megnevezésű terület.

2.2. Védettség indoka: Gyurgyalag és partifecske fészkelőhelyek.

2.3. Tulajdonos: Orosháza Város Önkormányzata

Orosháza Város Önkormányzata Helyi Jelentőségű Védett Természeti Területeinek Természetvédelmi Kezelési Terve

1. Természetvédelmi célkitűzések

- 1.1. A területek természetes élővilágának megőrzése, helyreállítása, védelme.
- 1.2. A védett természeti értékek állományainak, egyedeinek megőrzése, növelése.
- 1.3. A fasorok, facsoportok, faegyedek természeti, városképi jellegének megőrzése.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. A helyi jelentőségű természetvédelmi terület állományának, jellegének, fajösszetételének védelme, megőrzése, az eredeti formák megtartása, a faállomány gyarapítása, a hiányzó faegyedek, cserjeállomány pótlása, őshonos cserjék telepítése.
- 2.2. A területek jellegzetes táji értékeinek védelme a tájkép-átalakítással járó tevékenységek szabályozásával.
- 2.3. A gyepterület természetes növényflórájának megtartása, védelme, a gyepek átalakításának megakadályozása.
- 2.4. A helyi jelentőségű védett természeti emlékek jellegének, fajösszetételének megőrzése, védelme. Az eredeti formák fenntartása, megőrzése, fejlesztése.

3. Természetvédelmi kezelések módjai, korlátozások és tilalmak

3.1. Élőhelyek kezelése és fenntartása

- 3.1.1. A védett természeti értékek egészségi állapotának megőrzése érdekében munkálatokat kell végezni.
- 3.1.2. A védett természeti területek egészségi állapotának megőrzése érdekében végzendő munkálatok különösen:
 - 3.1.2.1. A fellépő kórokozók és kártevők elleni védelem azzal, hogy a kártevők elleni védekezés során a fizikai módszerek alkalmazása támogatandó a vegyszerek használatával szemben.
 - 3.1.2.2. A száraz ágrészek gondos időbeni eltávolítása, szükség esetén fasebkezelés.

3.2. Korlátozások és tilalmak

- 3.2.1. Védett fát kivágni akkor lehet, ha természetes okból kiszáradt, vagy kiemelt közérdek indokolja. A védett (fasorban, facsoportban, vagy egyedi) faegyed szükségessé vált kivágása után a pótlást a következő ültetési időszakban el kell végezni.
- 3.2.2. A pótlásra kerülő egyed kizárólag a védett egyed, fasor vagy facsoport fafajának megfelelő, túlkoros méretű fa lehet. Védett fasor védőövezetébe a fasor fajától eltérő fajú faegyedet ültetni nem lehet.

3.3. Természetvédelmi kezelési módok

3.3.1. Munkálatok végzése

3.3.2. A védett területeken a gépjárművek közlekedésére a meglévő utakat kell használni.

3.3.3. A munkálatok során meg kell akadályozni a hulladékok és szennyező anyagok (pl. olaj) elszóródását, szivárgását.

3.3.4. A területen a cserjék telepítése szeptember végén, míg az őshonos fafajok telepítése november közepétől kezdhető meg, és december közepéig végezhető. A metszést a vegetáció beindulásáig (rügypattanás előtt), de legkésőbb március 15-ig be kell fejezni.

3.3.5. A területen a hulladék összegyűjtéséről a kezelőnek gondoskodnia kell.

3.3.6. Tilos a terület élővilágát erős hang- és fényhatású berendezésekkel zavarni.

Végső előterjesztői indokolás

A kormány stratégiai célként határozta meg a modern, hatékony, stabil önkormányzati működés megteremtését és támogatását. A cél a fenntartható és élhető település feltételeinek megteremtése, továbbá, hogy az önkormányzatok képesek legyenek az alkalmazkodásra a folyamatosan változó és kihívásokkal küzdő világban. A globális kérdésekre adott helyi válaszok megtalálása új szemléletet, újfajta stratégiaalkotási képességet is igényel a települések önkormányzatától. Egy ilyen globális kérdés a klímaváltozás. A klímaváltozás társadalmi ügy. A globális klímaváltozás hatására az utóbbi évtizedben felerősödött a klímatudatosság elterjesztése. Magyarország kormánya megalkotta a Nemzeti Energiastratégia 2030 cselekvési tervet és csatlakozott az Európai Zöld Megállapodáshoz. Ennek lényege a karbonsemlegesség, aminek kulcsa a természetes szénelnyelőkben van. Ezek közé a természetes szénelnyelők közé tartoznak a FÁK. Az Agrárminisztérium Klíma- és természetvédelmi akciótervet hirdetett, melynek keretében 1 millió fa ültetését irányozta elő évente. Orosháza Város Környezetvédelmi Programjában stratégiai célként tűzte ki a zöldfelületek védelmét, a stratégia eszközeként pedig a jogi szabályozást és jogalkalmazást jelölte meg. A klímaváltozás miatt a városok környezeti problémáinak megoldásában egyre nagyobb szerephez jutnak a természet-alapú megoldások, amelyek az ökoszisztémák védelmét, helyreállítását, a velük való fenntartható gazdálkodást szolgálják. Lokálisan és globálisan életünk fenntartásának alapfeltétele a zöld infrastruktúra, a zöld növényzet és a rá alapuló élő társulások egészsége és jelenléte. A zöld infrastruktúra a város élő szövete; a természetes és természetközeli területek, fasorok, egyéb biológiailag aktív felületek és térszerkezeti elemek: zöldtetők, és zöld falak, valamint az állóvizek és vízfolyások alkotta – ideális esetben – összefüggő, tudatosan fenntartott és fejlesztett hálózata. A városi zöld infrastruktúra kapcsolatot teremt a város környezetében található természeti területekkel, bekapcsolja a települést az ökológiai hálózatba, azaz ökológiai értelemben is átjárhatóvá teszi azt. A jelentős arányú és megfelelő minőségű zöld infrastruktúra a fenntartható és alkalmazkodó városok működésének alappillére: javítja a városi élet minőségét, képes ellensúlyozni, tompítani a városi létből fakadó negatív környezeti és humán-egészségügyi hatásokat, növeli a város szélsőséges időjárási körülményekkel szembeni rugalmasságát és ellenálló-képességét. A fizikai és mentális egészség megőrzésében és helyreállításában, a globális klímaváltozás hatásainak kezelésében, valamint a környezetszennyezés enyhítésében a zöld infrastruktúra az egyik legfontosabb, leghatékonyabb, nem utolsó sorban pedig a legolcsóbb eszköz.

A városi zöld infrastruktúra alapvető funkciói:

- Városökológiai funkció. Városi környezetben a növényzettel borított felületeknek kiemelten fontos szerep jut a levegő minőségének javításában, a légszennyezés mérséklésében. A zöldfelületeknek alapvető jótéteménye a szélsőséges időjárási események hatásának tompítása: a hőmérséklet-kiegyenlítés, a nyári hősziget-hatás enyhítése, valamint a hirtelen nagy mennyiségben lezúduló csapadékvíz megkötése. A városi ökoszisztémák további ingyenes szolgáltatása a zaj-, és rezgéscsökkentés, a fényszennyezés mérséklése, valamint a talajerózió elleni védelem. Szintén kiemelkedően fontos, hogy a zöldterületek természetes vagy természetközeli élőhelyekként is jelentősek.

- Társadalmi funkció. A zöldfelületek biztosítják a városlakók számára a természethez való könnyű és biztonságos hozzáférést, ami bizonyítottan a fizikai és mentális egészség megőrzésének és helyreállításának alapvető feltétele. A növényzettel borított, sportolásra, kikapcsolódásra alkalmas közösségi terek valódi közösségteremtő és -megtartó funkciókkal bírnak, erősítik a szociális kapcsolatokat, illetve rendezvényeknek biztosíthatnak helyszíneket. A városi oktatási intézmények számára az oktatás és szemléletformálás helyszínei a „városba költözött természet” puszta jelenléte által.

- Városszerkezeti, esztétikai funkció. Az épített és a természetes (kék-zöld) infrastruktúra-elemek megfelelő aránya a városszövetben biztosítja a megnyugtató városi környezetet, befogadhatóvá, emberléptékűvé teszi a várost, növeli a város levegősségét, átláthatóságát.

- Gazdasági funkció. A zöld területek közelsége, elérhetősége növeli az ingatlanok forgalmi értékét, a város turisztikai vonzerejét és presztízsét. A klímaváltozás, illetve a lokális szennyezés hatásainak mérséklése – mint ökológiai szolgáltatás – gazdasági szempontból is értelmezhető, számos esetben az úgynevezett természetalapú megoldások jelentik gazdasági szempontból is a legkedvezőbb alternatívákat.

Egy jól működő város esetében a zöld infrastruktúrák kiemelkedő szerepét a tájépítészeti szemléletű várostervezés és kivitelezés is kell, hogy tükrözze: a zöld területek ez esetben nem problémát, nem maradékelven megtürt minimális tölteléknek jelentenek az urbanisztika számára, hanem a városi környezet alakításának alapvető eszközei. Ezért fontos, hogy a fák, fasorok, parkok, zöldterületek élvezzenek feltétlen védelmet: a város ne az eltávolításukról gondoskodjék különféle ürüggyekkel, hanem az ápolásukról! Egy-egy 30-40-50 éves fa pótolhatatlan érték. Egy ilyen korú fa ökológiai szolgáltatása (szálló por és szennyező anyagok megkötése, szén-dioxid feldolgozása, oxigéntermelés, zajvédelem, klimatikus hatás, rovarok, madarak, kisemlősök életközösségének otthona) felbecsülhetetlen. (A pótlásukra javasolt fák, mint például a gömb akác, teljességgel alkalmatlan egy ilyen kaliberű fa helyettesítésére. Sem méretében sem tulajdonságaiban nem alkalmas betölteni azt a funkciót, amit egy korosabb platán, juhar, kőris vagy tölgy képes.)

A nagy lombkoronájú fák eltűnésének következménye egy kisebb ökológiai katasztrófához hasonlítható. A helyi természeti értékek védelme nem csak településképi szempontból bír nagy jelentőséggel. A városi fák pozitív hatással vannak a mikroklímára, hiszen csökkentik a szél sebességét és árnyékot adnak. Legalább ennyire fontos tény, hogy párologtatásuk révén növelik a levegő páratartalmát, amelynek köszönhetően az érzékelt környezeti hőmérséklet csökken. Éppen ezért a fák létfontosságúak a nyár folyamán a helyi túlmelegedés, az úgynevezett városi hősziget-effektus kialakulása ellen. A fák csak körülbelül 30 éves koruk után érik el teljes potenciáljukat az éghajlatváltozás hatásaival szemben, amikor már elég nagy koronával rendelkeznek. A korona mérete azonban közvetlenül összefügg a gyökér térfogatával. A gyakorlatban városokban, településeken sokszor kicsi fákat találunk, amikhez nem megfelelő talaj és szennyezett víz társul. Az ilyen fák néhány év elteltével megrekednek a fejlődésben, fokozott karbantartást igényelnek, sőt gyakran idő előtt elpusztulnak. A városi fák nagy többsége jelenleg csak 20-30 éves kort ér meg, ráadásul aránylag kicsi marad. Még csak a közelébe sem érnek annak a lombkorona-méretnek, amellyel enyhíteni tudnák a klímaválság következményeit! Ezért nagyon lényeges, hogy a már meglévő nagy lombkoronájú faállományt minden eszközzel védjük meg! Új beruházások tervezésekor, közterületi, lakossági fapótláskor kulcsfontosságú, és alapvető szempont, hogy a fa- és cserjefajok minél nagyobb lombkoronát nevelő, nagy levélméretű és a Kárpát-medencében őshonos, valamint komplex ökológiai funkcióval bíró (pollenjűk, nektárjuk és húsos, lédús gyümölcsök révén a városi állatvilág számára kulcsfajok) fajok legyenek, illetve az adott terület eltartó képességéhez jól illeszkedjenek, gondozásuk alacsony városüzemeltetési költséget jelentsen. Emellett az ültetett fajok bekapcsolódjanak a háromdimenziós (fa–cserje–gyep szint) méhlegelő-konceptióba is, illetve fasorokat képezve felszaggassák a város hőszigetességét. Fontos lenne egy Települési Zöldfelületi Kataszter felállítása is. Ennek segítségével tervezhetőbbé válna a város zöldfelületeinek frissítése, gondozása, fejlesztése és emellett a tervezhetőségtől az üzemeltetési költségek csökkenése is megvalósíthatóvá válna. Lényeges adatokat kapna az önkormányzat arra vonatkozólag is, hogy hol lehet zöldfelületi vonalon városi fejlesztéseket végrehajtani. A kataszterrel szemben elvárt fontos cél továbbá a meglévő

növényállomány védelme. A klímaváltozás hatására a forró, száraz nyarak egyre inkább megszokottá válnak a mind melegebb nappalok és éjszakák mellett. A helyileg előforduló heves esőzések gyakrabban terhelik túl a csatornarendszereket és villámárvizeket okoznak. A helyi önkormányzatoknak stratégiákat kell kidolgozniuk az éghajlatváltozás ezen következményeire is. Ezek a stratégiai célok a város zöldfelületének növelése, a jelenlegi zöldfelületek védelme, karbantartása (levegő-tisztaság, felmelegedés csökkentése), a biodiverzitás növelése (városi életközösségek védelme), diverz gyepek létrehozása (nem igényelnek fenntartási munkákat), a természetes vízkörforgás optimalizálása, melynek lényege, hogy a lehullott csapadékot helyben kell tartani, hiszen a vízgazdálkodás szorosan összefügg a zöldterület kezeléssel: a zöldfelületek, fák, fasorok vízigényét ki kell elégíteni. (Erre a problémára megalkotott innovatív városépítészeti koncepció a szivacs város, melynek elemeit a haladó szellemiségű önkormányzatok már beépítik az új beruházásokba.) A víz szikkasztására, tározására, elpárologtatására és tisztítására számos természetközeli megoldás létezik, amelyek a városon belül is széleskörűen alkalmazhatóak (pl. csapadék áteresztő térburkolatok alkalmazása). Ebben is nagy szerepe van azonban a városi fáknak. Gyökereik sűrűn átszövik a talaj felső rétegét, és az ebben a szövetben élő milliárdnyi mikroorganizmus megszűri és tisztítja a csapadékot, mielőtt az a talajvízbe kerülne. A kék-zöld infrastruktúra elemek komoly előnye a csatornarendszerrel szemben a decentralizáltságból adódó könnyű fejleszthetőség, ami gazdasági szempontból is sokkal kedvezőbb. Ezek a stratégiai célok meg kell jelenjenek az önkormányzati rendeletekben is. Fontos lenne ezért az összes olyan önkormányzati rendelet felülvizsgálata, amely érinti a zöldfelületek kezelésével és védelmével kapcsolatos döntéseket. Emellett ki kell dolgozni egy Zöldfelületi Stratégiát, amely magában foglalja a város zöldfelületi rendszerét, azok funkcióit, a zöldfelületekkel történő gazdálkodást, a jogszabályi kereteket, az általános irányelveket (jövőkép és javaslatok), meglévő zöldfelületek értéknövelő fejlesztését, társadalmi együttműködés erősítését (informálás, tudatformálás), gazdálkodási folyamatok javítását. A rendeletalkotás mellett nagyon fontos feladata az önkormányzatnak a városi lakosság szemléletformálása. A zöldfelületekről való gondolkodás és gondoskodás közösséget formál és demokratizál. A lakosság tájékoztatása és érzékenyítése érdekében több felületen végezhető szemléletformálási tevékenység. Fontos elem a zöldfelület-kezelésben az önkormányzat példamutatása. A zöldfelületi rendszer fontosságának tudatosítása, a zöldfelületi hálózat fenntartáshoz és fejlesztéshez szükséges erőfeszítések társadalmi elfogadtatása és támogatásának megszerzése a célok elérése érdekében meghatározó feladat. Fontos, hogy a városlakók, a gazdasági szféra résztvevői és a politikai döntéshozók egyaránt tisztában legyenek a zöldfelületi rendszer ezen komplex funkciójával. Ugyancsak fontos, hogy ismerjék a város zöldfelületi adottságait, a közparkjaink kialakulásának és folyamatos változásnak módját. Fontos, hogy a használóik tisztában legyenek a zöldfelületi hálózat terhelhetőségével, a nem megfelelő és túlhasználtból adódó következményekkel. Annak érdekében, hogy magukénak érezzék a tágabb és szűkebb lakókörnyezetük zöldterületeit, szükséges a fejlesztések lehetséges és várható irányait bemutatni. Az így kialakított és erősített zöldfelületi tudatosság teremtheti meg azt a társadalmi támogatást, amely aktivizálja a zöldfelületek megőrzéséhez és fejlesztéséhez szükséges közösségi- és magánforrásokat, ezáltal járulva hozzá a zöldfelületek fenntarthatóságához. Annak érdekében például, hogy a közösségek ne csak egy-egy parkosítási akció során érezzék felelősséget környezetük iránt, hanem folyamatosan gondozzák, ápolják a lakóhelyük körüli zöldfelületeket, a lakóközösségek motiválása szükséges.

A következő évtizedekre vonatkozó éghajlati előrejelzések a klímaváltság erősödését jelzik. Ahhoz, hogy településeink a jövőben élhetőek maradjanak, már a jelenben hatékony intézkedéseket kell hozni. Ezért kell megtennünk minden tőlünk telhetőt a városi fák és zöldfelületek megtartása és védelme érdekében.

Az önkormányzati rendelet-módosítás szükségessége

Jelen rendeletmódosítást az indokolja, hogy az elmúlt 12 év során nem történt átfogó, érdemi felülvizsgálat. A rendelet szövege, jogszabályi hivatkozásai elavultak, egyes fogalom-meghatározások* ellentmondanak a vonatkozó jogszabályban (1996. évi LIII. törvény a természetvédelemről) foglaltaknak, továbbá a 30/2017. (XII.21.) számú önkormányzati rendelet a településkép védelméről szabályozza a helyi építészeti értékek védelmét, ezért a rendeletet aktualizálni, javítani, átdolgozni és kiegészíteni volt szükséges, valamint felül kellett vizsgálni a rendelet 2. mellékletében szereplő növények listáját, illetve ki kellett azt egészíteni. A módosított rendeletbe olyan lényeges elemek kerültek bele, amelyeket a korábbi szabályozás nem tartalmazott, azonban gyakorlati alkalmazásuk elengedhetetlen a város életében.

(*A védett természeti érték mindig országos jelentőségű, a védetté nyilvánítás a természetvédelemért felelős miniszter hatásköre. Helyi jelentőségű védett természeti érték nincs, természeti érték védetté nyilvánítása nem önkormányzati hatáskör. Önkormányzat helyi jelentőségű természetvédelmi területet és természeti emléket jelölhet ki önkormányzati rendelettel.)

A rendelet-módosítás által elérni kívánt cél

A rendelet tükrözze azt, hogy irányítási folyamatainak középpontjában a zöldfelületi rendszer minőségének javítása áll. Célja továbbá a helyi jelentőségű védett természeti területek és természeti emlékek számának növelése. A védelem kiterjesztésével az emberi tevékenységből származó, a városi környezetre, az élőhelyekre negatív hatást gyakorló tényezők következményeinek mérséklése; zöldfolyósó-rendszerek kialakulásának előmozdítása; az egészségesebb, élhetőbb városi környezet fenntartásának elősegítése; a pótolhatatlan értéket képviselő növényzet állapotának javítása és megőrzése; a védett természeti területekhez és természeti emlékekhez kapcsolódó populációk védelme; a klímaváltozás hatásainak mérséklése; a településkép javítása.

